T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 2017 / 78
KARAR NO : 2017 / 127
KARAR TR : 20.2.2017

ÖZET: Helikopter işletmeciliği yapan davacı şirket tarafından yurtdışına bakım ve yenileme amacıyla gönderilen üç adet helikopter parçasına 20/02/2014 tarihinde gümrükten Türkiye'ye girişi sırasında beyanname eki faturada 3.000 Avro yazıldığı halde 43.620,99 Avro bedelli fatura bulunduğundan bahisle 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na muhalefet suçundan başlatılan soruşturma kapsamında el konulduğu, şirket görevlileri olan davacıların üst aramasına tabi tutularak şüpheli sıfatıyla ifade verdikleri, yapılan soruşturma sonucunda Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Kaçakçılık ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosunun 03/04/2014 tarih ve Soruşturma No: 2014/45534, Karar No: 2014/31233 sayılı kararı ile "kovuşturmaya yer olmadığına, karar kesinleştiğinde gümrükte el konulan 3 adet helikopter parçasının G.Havacılık İşl. AŞ yetkilisine teslimine" karar verildiği, bu karara karşı yapılan itirazın Sincan Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/06/2014 tan ve Değ. İş. 2014/1114 sayılı kararı ile reddedilmesi üzerine davacı şirkete helikopter parçalarının teslim edildiği olayla ilgili olarak uğranılan maddi ve manevi zararın giderilmesi istemiyle açılan davanın, ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacılar : G.Havacılık İşletmesi A.Ş., H.S., D.F.
Vekili : Av. Ömer Ünlü
Davalı : T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (Orta Anadolu Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü Esenboğa Müdürlüğü)
Vekili : Av. V.B.

O L A Y : Davacılar vekili dava dilekçesinde özetle; helikopter işletmeciliği yapan davacı şirketin üç adet helikopter parçasını Almanya'da bulunan M. isimli firmaya bakım ve yenileme işi için gönderildiğini, 20/02/2014 tarihinde parçaların yeniden gümrükten Türkiye'ye gelişi sırasında beyanname ekindeki faturada 3.000 Avro tutar yazıldığı halde koli içinde 43.620,99 Avro bedelli fatura bulunduğundan şirket görevlileri olan davacılar H.S. ve D.F.'ın üstlerinin aranarak kaçakçılık suçundan haklarında soruşturma başlatıldığını, davacı firma aleyhine Esenboğa Gümrük Müdürlüğü'nce 11/02/2014 tarihinde 32.844,50 TL ve 98.533,50 TL tutarında para cezası düzenlenerek tebliğ edildiğini, para cezalarının iptali için Ankara 2. Vergi Mahkemesinde 2014/1006 esas sayılı davanın açıldığını, kaçakçılık suçu ile ilgili soruşturmada Ankara C. Başsavcılığının 03/04/2014 tarihli 2014/31233 karar sayı ile davacılar tarafından yurda kaçak eşya sokulmadığı, eşyalara el konulmasının mülkiyet hakkına müdahale niteliğinde olduğu gerekçesi ile kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini, davalı idarenin haksız ve alenen hukuka aykırı işlemi nedeniyle hava aracının 5 ay süre ile uçma kabiliyetini yitirmesi ve parçaların idarede uzun süre tutulması sebebiyle ticari faaliyetin aksadığını, taşıma hizmetlerinin azaldığını, kaçakçılık ve resmi belgede sahtecilik suçlaması nedeniyle de davacı gerçek kişilerin manevi zarara uğradıklarını belirterek; fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik davacı şirket için 100.000,00 TL maddi, davacı gerçek kişiler için ayrı ayrı 50.000,00 TL olmak üzere toplam 100.000,00 TL manevi tazminatın davalı idareden tahsili istemi ile adli yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 2. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ: 21/04/2015 gün ve 2014/516 Esas, 2015/148 Karar sayı ile özetle davanın idarenin kamu hukukundan doğan yetki ve görevlerinin hukuk aykırı olarak kullanıldığı gerekçesi ile açılmış olup, özel hukuk sözleşmesinden kaynaklanmadığını, davalının idari işlem mahiyetindeki tasarrufundan zarar görüldüğü iddiası ile dava açıldığından idari yargının görevli olduğunu belirterek davanın görev yönünden reddine karar vermiş, işbu karar taraflarca temyiz edilmeyerek 09/09/2015 tarihinde kesinleşmiştir.

Davacılar vekili, aynı istemle; bu kez idari yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 4. İDARE MAHKEMESİ: 05/12/2016 gün ve 20165/2593 Esas sayı ile özetle "…İdarenin, işlem

veya eylemlerinden zarara uğradıklarını ileri süren ilgililere tazminat ödemekle yükümlü tutulabilmesi için yapılan yargılama ile bu işlem ve eylemin hizmet kusuru oluşturduğu da kusursuz sorumluluk esasının uygulanmasının elverişli olduğu hallerde şahıslara ve şahsi mülkiyete bir zarar verildiğinin tespiti halinde bu zararın hizmet sahibi idarelerce tazmini gerekeceği hukuken olanak dahilinde olmakla birlikte; eylemi yargılamaya ve hukuka aykırılığı tespite yetkili ve görevli yargı yerinin belirlenmesinde idari yargı mercileri, idari işlemlerin veya eylemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı tutulmuş olup bu anlamda, idarelerin yönetim hukukuna dayalı üstün durumlarının gereği tek yanlı etkili ve yürütülebilir idari işlemlerinin veya eylemlerinin dışındaki, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme hükümleri veya yasa hükmü ile yargılama yetkisinin verdiği işlemleri/eylemleri ve bu işlemler/eylemler nedeniyle doğan hukuksal uyuşmazlıkların genel hukuk kuralları uyarınca adli yargı yerlerince çözümlenmesi gerekeceği tartışmasızdır.

Bakılan davada, tazminat isteminin konusunu oluşturan helikopter parçalarına 5607 sayılı Kanun uyarınca el konulduğu ve el koyma işleminin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Kaçakçılık ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosunun 03/04/2014 tarih ve Soruşturma No: 2014/45534, Karar No:2014/31233 sayılı kararı ile son bulduğu dikkate alındığında, adli soruşturma yetkisinin verdiği işlemler ve bu işlemlerin uygulanması sonucunda ortaya çıktığı ileri sürülen zararların tazmini istemiyle açılan iş bu davanın 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. ve 142. maddeleri gereğince özel hukuk ilkelerine göre adli yargı yerince çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu durumda, görevli yargı yerinin belirlenmesi için dava dosyasının Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle; dava konusu uyuşmazlığın çözümünde görevsizlik kararı veren ve bu kararı kesinleşen adli yargı yerinin görevli olduğu kanısına varıldığını..." belirterek 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 19.maddesi hükümleri uyarınca görevli yargı merciinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine, dosya incelemesinin Uyuşmazlık Mahkemesi'nce karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vererek dosyayı Mahkememize göndermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Nuri NECİPOĞLU'nun Başkanlığında, Üyeler: Ali ÇOLAK, Yusuf Ziyaattin CENİK, Alaittin Ali ÖĞÜŞ, Süleyman Hilmi AYDIN, Mehmet AKBULUT ve Yüksel DOĞAN'ın katılımlarıyla yapılan 20.2.2017 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Kanunun 19. maddesinde öngörülen biçimde görev uyuşmazlığı doğduğu, idari yargı dosyasının son görevsizlik kararını veren mahkemece, adli yargı dosyası da temin edilmek suretiyle Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Sinem USTA'nın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, helikopter işletmeciliği yapan davacı şirket tarafından yurtdışına bakım ve yenileme amacıyla gönderilen üç adet helikopter parçasına 20/02/2014 tarihinde gümrükten Türkiye'ye girişi sırasında beyanname eki faturada 3.000 Avro yazıldığı halde 43.620,99 Avro bedelli fatura bulunduğundan bahisle 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na muhalefet suçundan başlatılan soruşturma kapsamında el konulduğu, şirket görevlileri olan davacıların üst aramasına tabi tutularak şüpheli sıfatıyla ifade verdikleri, yapılan soruşturma sonucunda Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Kaçakçılık ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosunun 03/04/2014 tarih ve Soruşturma No: 2014/45534, Karar No: 2014/31233 sayılı kararı ile "kovuşturmaya yer olmadığına, karar kesinleştiğinde gümrükte el konulan 3 adet helikopter parçasının G.Havacılık İşl. AŞ yetkilisine teslimine" karar verildiği, bu karara karşı yapılan itirazın Sincan Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/06/2014 tan ve Değ. İş. 2014/1114 sayılı kararı ile reddedilmesi üzerine davacı şirkete helikopter parçalarının teslim edildiği olayla ilgili olarak uğranılan maddi ve manevi zararın giderilmesi istemiyle açılmıştır.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun "Arama ve El Koyma" başlıklı 9. maddesinde; "Kaçak eşya, her türlü silâh, mühimmat, patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin bulunduğundan şüphe edilen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlar ile kişilerin üzerlerinde yapılacak arama ve el koymalar, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca yerine getirilir.

Gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya sakladığından kuşkulanılan kişilerin üzeri, eşyası, yükleri ve araçları gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranabilir. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhal el konulur.

Gümrük bölgesine, Gümrük Kanunu gereğince belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden girmek, çıkmak veya geçmek yasaktır. Bu yerlerde rastlanacak kişi ve her nevi taşıma araçları yetkili memurlar tarafından durdurulur ve kişilerin eşya, yük ve üzerleri ile varsa taşıma araçları aranır. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhal el konulur." düzenlemesine; 11. maddesinin 1. fikrasında; "Kaçak şüphesiyle el konulan eşya ile 10'uncu maddenin ikinci fikrası gereğince alıkonulan her türlü taşıt ve araç; miktarı, cinsi, markası, tipi, modeli, seri numarası gibi eşyanın ayırıcı özelliklerini gösterir bir tutanakla gümrük idaresine teslim edilir." hükmüne yer verilmiştir.

5607 sayılı Kanun'un göndermede bulunduğu; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El koyma" başlıklı 128. maddesinde, "Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait; ... Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına el konulabilir. Kara, deniz ve hava ulaşım araçları hakkında verilen el koyma kararı, bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur. Bu madde hükmüne göre el koymaya ancak hâkim karar verebilir."; "El konulan Eşyanın İadesi" başlıklı 131. maddesinde, "Şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait el konulmuş eşyanın, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi tutulmayacağının

anlaşılması halinde, re'sen veya istem üzerine geri verilmesine Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından karar verilir. İstemin reddi kararlarına itiraz edilebilir. 128. madde hükümlerine göre el konulan eşya veya diğer malvarlığı değerleri, suçtan zarar gören mağdura ait olması ve bunlara delil olarak artık ihtiyaç bulunmaması halinde sahibine iade edilir." düzenlemelerine yer verilmiştir.

Diğer yandan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat" başlıklı yedinci bölümünün "Tazminat İstemi" başlıklı 141. maddesinde, "Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında; (...) eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde el konulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen, (...) kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını Devletten isteyebilirler."; "Tazminat İsteminin Koşulları" başlıklı 142. maddesinde ise; "Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir. İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır." kuralları yer almıştır.

Bakılan davada belirtilen yasal düzenlemeler çerçevesinde; davacı gerçek kişiler hakkında 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na muhalefet suçundan başlatılan soruşturma sırasında tazminat isteminin konusunu oluşturan helikopter parçalarına el konulması ile uygulanan ve birer ceza muhakemesi işlemi olduğunda kuşku bulunmayan koruma tedbirleri ile adli soruşturma yetkisinin verdiği işlemler ve bu işlemlerin uygulanması nedeniyle uğranıldığı iddia edilen zararın tazmini istemine dayanan davanın 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. ve 142. maddeleri gereğince özel hukuk ilkelerine göre adli yargı yerince çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle davanın görüm ve çözümü adli yargı yerinin görevine girdiğinden; Ankara 4. İdare Mahkemesi'nce yapılan başvurunun kabulü ile, Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 21/04/2015 gün ve 2014/516 Esas, 2015/148 Karar sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenleAnkara 4.İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Ankara 2.Asliye Hukuk Mahkemesinin 21/04/2015 gün ve 2014/516 Esas, 2015/148 Karar sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 20.2.2017 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Nuri	Ali	Yusuf Ziyaattin	Alaittin Ali
NECİPOĞLU	ÇOLAK	CENİK	ÖĞÜŞ

Üye	Üye	Üye
Süleyman Hilmi	Mehmet	Yüksel
AYDIN	AKBULUT	DOĞAN